

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ
Քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոն

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ 1902/M16 «Քրեական գործերով նախադեպային իրավունք»

Որակավորման

աստիճան՝

մագիստրոսի կրթական ծրագիր

(«Քրեական իրավունք և դատավարություն» մագիստրոսական ծրագիր)

Կազմեց՝

իրավ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ Դ.Ավետիսյանը

ԵՊՀ հրատարակչություն

ԵՐԵՎԱՆ 2018

ԾՐԱԳՐԻ ՆԵՐԱԾՈՒԹՈՒՆ

1902/M16 «Քրեական գործերով նախադեպային իրավունք» (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 2 ժամ (32 ժամ դասախոսություն, 58 ժամ ինքնուրույն աշխատանք)

3-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացը նպատակ է հետապնդում ուսանողներին ծանոթացնել նախադեպային իրավունքի պատմությանը, տեսությանը, նրանց մոտ ձևավորել դատական նախադեպից օգտվելու հմտություններ, ուսումնասիրել ՀՀ վճռաբեկ դատարանի առանձին որոշումներ, նրանց մոտ ձևավորել քրեական արդարադատության բարձրագույն դատական ատյանի որոշումները վերլուծելու և կիրառելու կարողություն:

Կրթական վերջն արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը կունենա գիտելիք և իմացություն

- նախադեպային իրավունքի էությունից և բովանդակությունից,
- ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների բովանդակությունից,
- ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների կայացման ընթացակարգից,

Ունակ կլինի (բուն մասնագիտական կարողություններ)`

- բացահայտել նախադեպային իրավունքի էությունը և դրա նշանակությունը քրեական դատավարության զարգացման համար,
- քննադատական վերլուծության ենթարկել ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների կայացման ընթացակարգը,
- քննադատական վերլուծության ենթարկել ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների բովանդակությունը,
- վերլուծել նախադեպային իրավունքի տեղն ու դերը քրեական արդարադատության ոլորտում:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսվում է անցկացնել երկու ընթացիկ քննություն, որոնցից յուրաքանչյուրը գնահատվում է ուսանողի բանավոր պատասխանի հիման վրա` առավելագույնը 10 միավոր արժեքով: Քննության ժամանակ ուսանողին տրվում է

հարցատոմս, որը պարունակում է երկու տեսական հարց, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր արժեքով: Միավորների քայլը 0,5 է:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մաս 1.

Թեմա 1. Դատական նախադեպի հասկացությունը, ծագումը, զարգացումը և առանձնահատկությունները (4 ժամ դասախոսություն)

1. Դատական նախադեպի հասկացությունը: 2. Դատական նախադեպի ձևավորման սկզբունքները: 3. Դատական նախադեպի ծագումը, զարգացումը: 4. Դատական նախադեպը որպես դատարանի իրավաստեղծման ակտ: 5. Դատական նախադեպը անգլո-ամերիկյան իրավական ընտանիքում: 6. Դատական նախադեպը ռոմանո-գերմանական իրավական ընտանիքում: 7. Ռոմանո-գերմանական իրավունքի բնորոշ գծերը: 8. Ընդհանուր իրավունքի բնորոշ գծերը: 9. Ռոմանո-գերմանական և ընդհանուր իրավունքի մերձեցման առանձնահատկությունները:

Չարցեր 1-9 Անցկացվում է դասախոսություն՝ ուսանողների ուշադրությունը խնդրահարույց հարցերի վրա բևեռելով: Ուսանողները ներկայանում են նախապես պարտադիր գրականությունն ուսումնասիրած:

Չարցեր 1-9 Ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները նախապես ծանոթանում են թեմային վերաբերող պարտադիր գրականության մեջ վերոնշյալ հարցերի վերաբերյալ մոտեցումներին:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1. Դատական նախադեպը՝ որպես իրավունքի աղբյուր (հոդվածների ժողովածու), Երևան 2005:
2. Кросс Р. Прецедент в английском праве, 1985թ.:
3. Դատակ ան նախադեպի իրավունքը և ուսմունքը, ձեռնարկ պրակտիկ աշխատողների համար:
4. Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարանի նախադեպերի կիրառումը ՀՀ դատարանների կողմից, Իրավունքների պաշտպանություն և առանց սահմանների հստակ ակնկալման երպոլթուն, 2011 թ.

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

Мкртумян А. Судебный прецедент в гражданском праве России и Армении, Ер. 2011:

Թեմա 2. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կարգավիճակի առանձնահատկությունները

(1 ժամ դասախոսություն)

1.ՀՀ-ում նախադեպային իրավունքի ծագումը և զարգացումը, 2.Վճռաբեկության իրավական բնույթը, 3. Վճռաբեկության գործառնության դերը դատական վերանայման համակարգում, 4. ՀՀ վճռաբեկ դատարանը և սահմանադրական արդարադատությունը, 5. Վճռաբեկ բողոքարկման առարկան և ժամկետները, 6.Վճռաբեկ բողոք բերելու սուբյեկտները, 7. Վճռաբեկ բողոքին ներկայացվող պահանջները, 8. Վճռաբեկ բողոքի նախնական քննության դատավարական կարգը, 9. ՀՀ վճռաբեկ դատարանում բողոքը վարույթ ընդունելու հիմքերը: 10. ՀՀ վճռաբեկ դատարանում գործ քննության կարգը և սահմանները,11.ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից դատական ակտ կայացնելու կարգը, 12. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի լիազորությունները, 13. Օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտերի վերանայումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանում:

Հարցեր 1-13 - Անցկացվում է դասախոսություն՝ ուսանողների ուշադրությունը խնդրահարույց հարցերի վրա բևեռելով: Ուսանողները նախապես ծանոթանում են թեմային վերաբերող պարտադիր գրականության մեջ վերոնշյալ հարցերի վերաբերյալ մոտեցումներին:

Հարցեր 1-13 - Ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները նախապես ծանոթանում են թեմային վերաբերող պարտադիր գրականության մեջ վերոնշյալ հարցերի վերաբերյալ մոտեցումներին:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

1 ՀՀ դատական օրենսգիրք 2018 թ

2 Տաթևիկ Սուջյան Վճռաբեկությունը՝ որպես դատական ակտերի վերանայման և ՀՀ քրեական դատավարությունում, Երևան, 2017 թ.

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի գործունեության մասին (2011թ. դեկտեմբեր - 2012թ. դեկտեմբեր), Երևան 2013:

**Թեմա 3. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից կիրառվող իրավամեկնաբանական
հնարքները**
(4 ժամ դասախոսություն)

1. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից կիրառվող իրավամեկնաբանական հնարքների հասկացությունը: 2. Տեքստային հնարքների հասկացությունը, դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում: 3. Օրենսդրի կամքի բացահայտման հնարքի հասկացությունը և դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում: 4. Կանոնների միջև հակասությունների լուծուման հնարքների (կոլիզիոն հնարքներ) հասկացությունը և դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում: 5. Արժեքային մեկնաբանություն հնարքի հասկացությունը և դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում: 6. Իրավակարգավորման բացերի լրացման հնարքի հասկացությունը և դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում:

Հարցեր 1-6 - Անցկացվում է դասախոսություն՝ ուսանողների ուշադրությունը խնդրահարույց հարցերի վրա բևեռելով: Ուսանողները նախապես ծանոթանում են թեմային վերաբերող պարտադիր գրականության մեջ վերոնշյալ հարցերի վերաբերյալ մոտեցումներին:

Հարցեր 1-6 - Ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները նախապես ծանոթանում են թեմային վերաբերող պարտադիր գրականության մեջ վերոնշյալ հարցերի վերաբերյալ մոտեցումներին:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի որոշումների գիտագործնական մեկնաբանություններ, հատոր 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, Երևան:

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

1. Մոլիտերնո Ջ., Մելիքյան Ռ., Մելքոնյան Դ. Իրավաբանական գիր և վերլուծություն, Երևան 2010,
2. Ա.Սերոբյանի վերաբերյալ գործով 2007 թվականի մարտի 30-ի թիվ ՎԲ-46/07 որոշումը,
3. Պ.Բայրամյանի վերաբերյալ գործով 2007 թվականի հունիսի 1-ի թիվ ՎԲ-84/07 որոշումը,
4. Ա.Հարությունյանի վերաբերյալ գործով 2007 թվականի հունիսի 1-ի թիվ ՎԲ-111/07 որոշումը,

5. Տ.Յակոբյանի վերաբերյալ գործով 2007 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ՎԲ-115/07 որոշումը,
6. Ս.Յովակիմյանի վերաբերյալ գործով 2007 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ՎԲ-125/07 որոշումը,
7. Ս.Այվազյանի վերաբերյալ գործով 2008 թվականի մայիսի 23-ի թիվ ՎԲ-17/08 որոշումը,
8. Կ.Մնացականյանի վերաբերյալ գործով 2008 թվականի դեկտեմբերի 26-ի թիվ ԵԿԴ/0235/06/08 որոշումը,
9. Գ.Միքայելյանի վերաբերյալ գործով 2009 թվականի դեկտեմբերի 18-ի թիվ ԵԱԴԴ/0085/06/09 որոշումը,
10. Յ.Յովսեփյանի վերաբերյալ գործով 2010 թվականի փետրվարի 12-ի թիվ ԵԿԴ/0547/06/09 որոշումը,
11. Վ.Ղազարյանի գործով 2015 թվականի փետրվարի 27-ի թիվ ԱՎԴ/0002/01/14 որոշումը,
12. Ա.Յակոբյանի գործով 2015 թվականի փետրվարի 27-ի թիվ ԵԿԴ/0064/11/14 որոշումը,
13. Ս.Շահնազարյանի գործով 2015 թվականի փետրվարի 27-ի թիվ ԵՇԴ/0002/11/14 որոշումը,
14. Կ.Ժաժոյանի գործով 2015 թվականի փետրվարի 27-ի թիվ ՇԴ2/0004/01/14 որոշումը,
15. Յ.Մազմանյանի գործով 2015 թվականի մարտի 27-ի թիվ ԵԿԴ/0121/11/14 որոշումը,
16. Դ.Յակոբյանի գործով 2016 թվականի դեկտեմբերի 23-ի թիվ ՏԴ/0004/06/16 որոշումը,
17. Ս.Մինասյանի և Ս.Միքայելյանի գործով 2016 թվականի նոյեմբերի 1-ի թիվ ԵԷԴ/0110/01/12 որոշումը,
18. Վ.Թորոսյանի գործով 2016 թվականի դեկտեմբերի 23-ի թիվ ԵԱԴԴ/0005/15/16 որոշումը:

Առաջին ընթացիկ քննության հարցաշար

1. Դատական նախադեպի հասկացությունը
2. Դատական նախադեպի ձևավորման սկզբունքները:
3. Դատական նախադեպի ծագումը, զարգացումը
4. Դատական նախադեպը որպես դատարանի իրավաստեղծման ակտ

5. Դատական նախադեպը անգլո-ամերիկյան իրավական ընտանիքում
6. Դատական նախադեպը ռոմանո-գերմանական իրավական ընտանիքում
7. Ռոմանո-գերմանական իրավունքի բնորոշ գծերը
8. Ընդհանուր իրավունքի բնորոշ գծերը
9. Ռոմանո-գերմանական և ընդհանուր իրավունքի մերձեցման առանձնահատկությունները
10. ՀՀ-ում նախադեպային իրավունքի ծագումը և զարգացումը
11. Վճռաբեկության իրավական բնույթը
12. Վճռաբեկության գործառության դերը դատական վերանայման համակարգում
13. ՀՀ վճռաբեկ դատարանը և սահմանադրական արդարադատությունը
14. Վճռաբեկ բողոքարկման առարկան և ժամկետները
15. Վճռաբեկ բողոք բերելու սուբյեկտները
16. Վճռաբեկ բողոքին ներկայացվող պահանջները
17. Վճռաբեկ բողոքի նախնական քննության դատավարական կարգը
18. ՀՀ վճռաբեկ դատարանում բողոքը վարույթ ընդունելու հիմքերը
19. ՀՀ վճռաբեկ դատարանում գործ քննության կարգը և սահմանները
20. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից դատական ակտ կայացնելու կարգը
21. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի լիազորությունները
22. Օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտերի վերանայումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանում:
23. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից կիրառվող իրավամեկնաբանական հնարքների հասկացությունը
24. Տեքստային հնարքների հասկացությունը, դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում
25. Օրենսդրի կամքի բացահայտման հնարքի հասկացությունը և դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում
26. Կանոնների միջև հակասությունների լուծման հնարքների (կոլիզիոն հնարքներ) հասկացությունը և դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում
27. Արժեքային մեկնաբանություն հնարքի հասկացությունը և դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում
28. Իրավակարգավորման բացերի լրացման հնարքի հասկացությունը և դրա կիրառումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումներում

Մաս 2.

Թեմա 4. Կյանքի իրավունքի և խոշտանգումների արգելքի վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը (4 ժամ դասախոսություն)

1. Կյանքի իրավունքի միջազգային-իրավական կարգավորումները և դրա վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները: 2. Կյանքի իրավունքի ապահովման պոզիտիվ պարտականության վերաբերյալ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները: 3. Խոշտանգումների արգելքի միջազգային-իրավական կարգավորումները և դրա վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները: 4. Խոշտանգումների արգելքի ապահովման պոզիտիվ պարտականության վերաբերյալ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները:

Հարցեր 1-4 - Անցկացվում է դասախոսություն՝ քննարկման եղանակով: Ուսանողները ներկայանում են ստորև նշված դատական ակտերն ու պարտադիր գրականությունը նախապես ուսումնասիրած:

Հարցեր 1-4 - Ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները նախապես ծանոթանում են Արայիկ Գոդյանի գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2010 թվականի փետրվարի 12-ի թիվ ԵԱԲԴ/0049/01/09, Լևոն Գուլյանի գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2010 թվականի օգոստոսի 27-ի թիվ ԵԿԴ/0051/11/09, Սվետլանա Գրիգորյանի գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2011 թվականի թիվ ԵԿԴ/0281/01/10, Սուսաննա Անտոնյանի գործով 2013 թվականի փետրվարի 15-ի թիվ ԵԿԴ/0077/11/12, Ռուզաննա Նիազյանի գործով 2014 թվականի մայիսի 31-ի թիվ ԵԿԴ/0118/11/13, Աշոտ Մալխասյանի գործով 2015 թվականի հունիսի 5-ի թիվ ԵԱԲԴ/0051/11/14, Արթուր Օսիպյանի գործով 2017 թվականի հունիսի 22-ի թիվ ԵԿԴ/0046/13/16, Վարտգեգ Գասպարիի գործով 2017 թվականի օգոստոսի 30-ի թիվ ԵԱԲԴ/0190/11/16 որոշումներին: Կյանքի իրավունքի և խոշտանգումների արգելքի վերաբերյալ Եվրոպական դատարանի՝ *Zelilof v. Greece*, 2004 թվականի մայիսի 24-ի վճռին, գանգատ թիվ 17060/03, *Bekos and Koutropoulos v. Greece*, 2005 թվականի դեկտեմբերի 13-ի վճռին, գանգատ թիվ 15250/02, *Mammadov (Jalaloglu) v. Azerbaijan*, 2007 թվականի հունվարի 11-ի վճռին, գանգատ թիվ 34445/04, *Bati and Others v. Turkey*, 2004 թվականի հունիսի 3-ի վճռին, գանգատներ թիվ 33097/96 և 57834/00, *Mikheev v. Russia*, 2006 թվականի հունվարի 26-ի վճռին, գանգատ թիվ 77617/01, *Bati and Others v. Turkey*, 2004 թվականի

հունիսի 3-ի վճռին, գանգատներ թիվ 33097/96 և 57834/00, Ramsahai v. The Netherlands, 2007 թվականի մայիսի 15-ի վճռին, գանգատ թիվ 52391/99, B. v. the United Kingdom, 1987 թվականի հուլիսի 8-ի վճռին, գանգատ թիվ 9840/82, M.C. v. Bulgaria, 2003 թվականի դեկտեմբերի 4-ի վճռին, գանգատ թիվ 39272/98, Cyprus v. Turkey, 2001 թվականի մայիսի 10-ի Մեծ պալատի վճռին, գանգատ թիվ 25781/94, McCann and Others v. The United Kingdom, 1995 թվականի սեպտեմբերի 27-ի վճռին, գանգատ թիվ 18984/91, Ergi v. Turkey, 1998 թվականի հուլիսի 28-ի վճռին, գանգատ թիվ 23818/94, Mastromatteo v. Italy, 2002 թվականի հոկտեմբերի 24-ի Մեծ պալատի վճռին, գանգատ թիվ 37703/97, Assenov and Others v. Bulgaria, 1998 թվականի հոկտեմբերի 28-ի վճռին, գանգատ թիվ 24760/94, Velikova v. Bulgaria, 2000 թվականի մայիսի 18-ի վճռին, գանգատ թիվ 41488/98, Selmouni v. France, 2002 թվականի հոկտեմբերի 24-ի Մեծ պալատի վճռին, գանգատ թիվ 25803/94, Brecknell v. the United Kingdom, 2007 թվականի նոյեմբերի 27-ի վճռին, գանգատ թիվ 32457/04, Hackett v. the United Kingdom, 2005 թվականի մայիսի 10-ի վճռին, գանգատ թիվ 34698/04:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի որոշումների գիտագործնական մեկնաբանություններ, հատոր 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, Երևան:

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

1. Դ.Ավետիսյան, Վ.Ենգիբարյան, Ա.Վարդապետյան, Վատ վերաբերմունքի դեմ պայքարը, իրավական վերլուծություն մինչդատական վարույթն իրականացնող մարմինների համար, Երևան 2010:
2. Դ.Ավետիսյան, Վ.Ենգիբարյան, Ա.Վարդապետյան, Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարը, ՀՀ օրենսդրության ու դատական պրակտիկայի հիմնախնդիրները, Երևան 2010:
3. Է.Սվանիձե, Վատ վերաբերմունքի արդյունավետ քննության եվրոպական չափանիշները, Երևան 2010:
4. Է.Սվանիձե, Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարն ու վատ վերաբերմունքի արդյունավետ քննությունը, զեկույց Հայաստանի վերաբերյալ, Երևան 2010:

5. Դ.Ավետիսյան, Վ.Ենգիբարյան, Վատ վերաբերմունքի ու անպատժելիության դեմ պայքարը և Հայաստանի Հանրապետության դատական պրակտիկան, Երևան 2010:
6. Ա.Գզոյանի վերաբերյալ գործով 2010 թվականի փետրվարի 12-ի թիվ ԵԱԲԴ/0049/01/09 որոշումը,
7. Լ.Գուլյանի վերաբերյալ գործով 2010 թվականի օգոստոսի 27-ի թիվ ԵԿԴ/0051/11/09 որոշումը,
8. Ս.Գրիգորյանի վերաբերյալ գործով 2011 թվականի մայիսի 11-ի թիվ ԵԿԴ/0281/01/10 որոշումը,
9. Ս.Անտոնյանի գործով 2013 թվականի փետրվարի 15-ի թիվ ԵԿԴ/0077/11/12 որոշումը,
10. Ռ.Նիսիյանի գործով 2014 թվականի մայիսի 31-ի թիվ ԵԿԴ/0118/11/13 որոշումը,
11. Ա.Մալխասյանի գործով 2015 թվականի հունիսի 5-ի թիվ ԵԱԲԴ/0051/11/14 որոշումը,
12. Ա.Օսիպյանի գործով 2017 թվականի հունիսի 22-ի թիվ ԵԿԴ/0046/13/16 որոշումը,
13. Վ.Գասպարիի գործով 2017 թվականի օգոստոսի 30-ի թիվ ԵԱԲԴ/0190/11/16 որոշումը:

Թեմա 5. Արդար դատական քննության իրավունքի ապահովումը մեղադրանքի ձևակերպման համատեքստում
(4 ժամ դասախոսություն)

1. Մեղադրանքը լրացնելու կամ փոփոխելու սահմանների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները: 2. Դատաքննության ընթացքում նոր մեղադրանք առաջադրելիս անձի պաշտպանության իրավունքի ապահովման վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները: 3. Մեղադրանքի ձևակերպման վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները: 4. Մեղադրանքի ձևակերպման առանձնահատկությունները հանցակցության առկայության պարագայում: 5. Մեղադրանքից հրաժարվելու վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները: 6. Առաջադրված մեղադրանքի համատեքստում հիմնավոր կասկածի ստուգման սահմանների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները 7. Գործը դատական քննության

նախապատրաստելիս մեղադրողին վերադարձնելու վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները:

Հարցեր 1-7 - Դասախոսություն՝ զուգակցված ուսանողի կողմից կատարված ինքնուրույն հետազոտության ներկայացմամբ:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի որոշումների գիտագործնական մեկնաբանություններ, հատոր 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, Երևան:

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

1. Արդարադատության մատչելիության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում: Գիտագործնական վերլուծություն, Երևան 2013,
2. Ավետիսյան Դ. Ջ. «Մեղադրյալի իրավունքը համարվել անմեղ, քանի դեռ իր մեղավորությունը չի ապացուցվել օրենքին համապատասխան», «Դատական իշխանություն», 2003թ. թիվ 6/58/, էջ 8-13,
3. Ավետիսյան Դ. Ջ. «Անմեղության կանխավարկածի առանձնահատկությունները ՀՀ քրեական դատավարությունում», «Օրենք և իրականություն», 2003թ. թիվ 23-24, էջ 8-12,
4. Ավետիսյան Դ. Ջ. «Մրցակցությունը քրեական դատավարությունում և գործը լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելը», «Օրենք և իրականություն», 2003թ. թիվ 3-4, էջ 4-7, 2003թ. թիվ 5-6, էջ 15-19,
5. Ս.Նալբանդյանի վերաբերյալ գործով 2009 թվականի դեկտեմբերի 18-ի թիվ ՀՅԲՐԴ2/0144/01/09 որոշումը,
6. Ա.Պապյանի վերաբերյալ գործով 2010 թվականի նոյեմբերի 5-ի թիվ ՏԴ/0115/01/09 որոշումը,
7. Ա.Բաբայանի և Ս.Թումանյանի վերաբերյալ գործով 2011 թվականի դեկտեմբերի 22-ի թիվ ԵԷԴ/0044/01/11 որոշումը,
8. Ս.Ամիրխանյանի վերաբերյալ գործով 2012 թվականի նոյեմբերի 1-ի թիվ ԵԱԴԴ/0034/01/12 որոշումը,
9. Մ.Սարգսյանի վերաբերյալ գործով 2012 թվականի նոյեմբերի 1-ի թիվ ԵԿԴ/0081/01/11 որոշումը,
10. Սուրեն Հակոբյանի վերաբերյալ 2012 թվականի դեկտեմբերի 5-ի թիվ ԵԿԴ/0030/01/12 որոշումը,
11. Ա.Սերոբյանի և Է.Պետրոսյանի վերաբերյալ 2013 թվականի սեպտեմբերի 13-ի թիվ ԵԱԲԴ/0002/01/13 որոշումը,

12. Ռոբերտ Չակոբյանի գործով 2013 թվականի ապրիլի 18-ի թիվ ԵԱՔԴ/0218/06/12 որոշում,
13. Կ.Ստեփանյանի և Մ.Յովհաննիսյանի վերաբերյալ 2014 թվականի մայիսի 31-ի թիվ ՏԴ2/0030/01/13 որոշումը,
14. Ա.Աբրահամյանի վերաբերյալ 2014 թվականի հոկտեմբերի 31-ի թիվ ԼԴ/0178/01/12 որոշումը,
15. Յ.Մազմանյանի գործով 2015 թվականի մարտի 27-ի թիվ ԵԿԴ/0121/11/14 որոշումը,
16. Է.Նազդալյանի վերաբերյալ 2015 թվականի դեկտեմբերի 18-ի թիվ ԵԿԴ/0108/01/14 որոշումը,
17. Է.Եղիազարյանի գործով 2017 թվականի հունիսի 22-ի թիվ ԵԱՆԴ/0017/06/16 որոշում

**Թեմա 6. Քրեական դատավարությունում քաղաքացիական հայցի
ինստիտուտի վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախադեպային իրավունքը
(4 ժամ դասախոսություն)**

1. Քրեական դատավարությունում քաղաքացիական հայցի առանձնահատկությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները, 2. Քրեական դատավարությունում քաղաքացիական հայցի տարրերի վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները: 3. Քրեական դատավարությունում քաղաքացիական հայցի քննության և լուծման առանձնահատկությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները:

Հարցեր 1-3- Դասախոսություն` զուգակցված ուսանողի կողմից կատարված ինքնուրույն հետազոտության ներկայացմամբ:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի որոշումների գիտագործնական մեկնաբանություններ, հատոր 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, Երևան:

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

1. Մարաբյան Ս., Քաղաքացիական հայցի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարությունում, Երևան 2013,

2. Ա.Սկրտչյանի գործով 2007 թվականի նոյեմբերի 30-ի թիվ ՎԲ-150/07 որոշումը,
3. Ա.Գրիգորյանի գործով 2009 թվականի փետրվարի 17-ի թիվ ՎԲ-ԵՔԲԴ/0057/01/08 որոշումը,
4. Դ.Գալստյանի գործով 2009 թվականի նոյեմբերի 26-ի թիվ ՇԴ/0008/01/09 որոշումը,
5. Դ.Հարությունյանի գործով 2010 թվականի օգոստոսի 27-ի թիվ ԵԿԴ/0151/01/09 որոշումը,
6. Մ. և Կ. Սարգսյանների գործով 2011 թվականի փետրվարի 24-ի թիվ ԵԿԴ/0282/01/09 որոշումը,
7. Ա.Սկրտչյանի գործով 2012 թվականի հունիսի 8-ի թիվ ԵԿԴ/0326/01/09 որոշումը,
8. Ա.Ավետիսյանի գործով 2013 թվականի փետրվարի 15-ի թիվ ԵԱՔԴ/0058/01/12 որոշումը,
9. Ա.Վարդանյանի գործով 2013 թվականի ապրիլի 18-ի թիվ ՇԴ2/0013/01/11 որոշումը,
10. Ա.Անդրեասյանի գործով 2016 թվականի հունիսի 24-ի թիվ ԵԿԴ/0200/01/13 որոշումը:

Թեմա 7. Նյութական իրավունքի արդի հիմնախնդիրների շուրջ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը

1. Հանցագործությունների բազմակիության տեսակների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը, 2. Չավարտված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը, 3. Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը, 4. Պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող ու ծանրացնող հանգամանքների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը, 5. Հանցագործությունների համակցության և ռեցիդիվի կանոններով պատիժ նշանակելու վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը, 6. Կյանքի և առողջության դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը, 7. Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը, 8. Պետական ծառայության դեմ

ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը, 9. Կառավարման կարգի դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը:

Չարցեր 1-9- Դասախոսություն՝ զուգակցված ուսանողի կողմից կատարված ինքնուրույն հետազոտության ներկայացմամբ:

Թեմային վերաբերող պարտադիր գրականություն

Հանցագործությունների բազմակիության տեսակներ

1. Գ.Ոսկանյանի գործով թիվ ԵԷԴ/0119/01/13 որոշումը,
2. Ա.Հարությունյանի գործով թիվ ՍԴ/0204/01/15 որոշումը,
3. Վ.Սկրտչյանի և մյուսների գործով թիվ ԿԴ3/0034/01/15 որոշումը,

Չավարտված հանցագործություններ

4. Գ.Մանուկյանի գործով թիվ ԵԱՆԴ/0110/01/12 որոշումը,
5. Դ.Ղամբարյանի գործով թիվ ԵԿԴ/0087/01/12 որոշումը,

Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները

6. Ն.Սարգսյանի գործով թիվ ԵԿԴ/0042/01/11 որոշումը,
7. Ս.Աղախանյանի գործով թիվ ԱՎԴ/0082/01/12 որոշումը,
8. Լ.Վարդանյանի գործով թիվ ԵԱԲԴ/0016/01/14 որոշումը,
9. Ա.Բոգոմազովի գործով թիվ ԵԿԴ/0189/01/13 որոշումը,

Պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող ու ծանրացնող հանգամանքները

10. Պարույր Բայրամյանի գործով թիվ ՎԲ-84/07 որոշումը,
11. Ա.Ավետիսյանի գործով թիվ ԵԱՆԴ/0091/01/09 որոշումը,
12. Կ.Հայրապետյանի գործով թիվ ԵԿԴ/0146/01/08 որոշումը,
13. Սիեր Ախնոյանի գործով թիվ ՍԴ3/0174/01/14 որոշումը,
14. Արամայիս Հովհաննիսյանի գործով թիվ ԳԴ/0014/01/14 որոշումը,
15. Էդվարդ Աղանյանի գործով թիվ ԵԷԴ/0048/01/14 որոշումը,
16. Ս.Հունիկյանի գործով թիվ ՎԲ-11/08 որոշումը,
17. Գոռ Աթաբեկյանի գործով թիվ ԵԿԴ/0149/01/14 որոշումը,
18. Վ.Մնացականյանի գործով թիվ ՎԲ-25/08 որոշումը

Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության և ռեցիդիվի կանոններով

19. Էդվարդ Ներսիսյանի գործով թիվ ԵԷԴ/0124/01/09 որոշումը,
 20. Անդրեյ Համգոյանի գործով թիվ ՍԴ3/0046/01/13 որոշումը,
 21. Վահրամ Ավետիսյանի գործով թիվ ԵԱԲԴ/0161/01/13 որոշումը,
 22. Արմեն Թամարյանի գործով թիվ ԼԴ/0039/01/15 որոշումը,
 23. Նորայր Զաքարյանի գործով թիվ ԼԴ4/0031/01/16 որոշումը,
Կյանքի և առողջության դեմ ուղղված հանցագործություններ
 24. Արսեն Արծրունու գործով թիվ ԵԷԴ/0126/13/11 որոշումը,
 25. Ա.Մաթևոսյանի, Ռ.Հարությունյանի գործով թիվ ՎԲ-48/08 որոշումը,
 26. Վլադիկ Խաչատրյանի գործով թիվ ԿԴ1/0025/01/11 որոշումը,
 27. Արևիկ և Ծովիմար Սահակյանների գործով թիվ ԱՐԴ/0176/01/11 որոշումը,
Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործություններ
 28. Ժիրայր Ղուկասների և նյուսների գործով թիվ ԵԷԴ/0091/01/11 որոշումը,
 29. Հայկ Գալստյանի գործով թիվ ԵԱԲԴ/0084/01/15 որոշումը,
 30. Ռուդիկ Բալասանյանի գործով թիվ ԵԿԴ/0199/01/13 որոշումը,
 31. Միքայել Դիլանչյանի գործով թիվ ԵԱԲԴ/0105/01/14 որոշումը,
Պետական ծառայության դեմ ուղղված հանցագործություններ
 32. Ռադիկ Պապյանի գործով թիվ ՏԴ/0052/01/12 որոշումը,
 33. Համլետ Սահակյանի գործով թիվ ԼԴ/0207/01/12 որոշումը,
 34. Էդուարդ Զաքարյանի գործով թիվ ԵԿԴ/0002/01/13 որոշումը
Կառավարման կարգի դեմ ուղղված հանցագործություններ
 35. Վահան Գևորգյանի գործով թիվ ԱՐԴ/0038/01/13 որոշումը
 36. Վարդան Պետրոսյանի գործով թիվ ԱՎԴ1/0063/01/09 որոշումը,
 37. Սամվել Ռևազյանի գործով թիվ ՎԲ-112/07 որոշումը,
 38. Սամվել Պապիկյանի գործով թիվ ԱՐԴ/0116/01/15 որոշումը:

Երկրորդ ընթացիկ քննության հարցաշար

1. Կյանքի իրավունքի միջազգային-իրավական կարգավորումները և դրա վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները
2. Կյանքի իրավունքի ապահովման պոզիտիվ պարտականության վերաբերյալ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները

3. Խոշտանգումների արգելքի միջազգային-իրավական կարգավորումները և դրա վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները
4. Խոշտանգումների արգելքի ապահովման պոզիտիվ պարտականության վերաբերյալ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները
5. Մեղադրանքը լրացնելու կամ փոփոխելու սահմանների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները
6. Դատաքննության ընթացքում նոր մեղադրանք առաջադրելիս անձի պաշտպանության իրավունքի ապահովման վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները
7. Մեղադրանքի ձևակերպման վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները
8. Մեղադրանքի ձևակերպման առանձնահատկությունները հանցակցության առկայության պարագայում
9. Մեղադրանքից հրաժարվելու վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները
10. Առաջադրված մեղադրանքի համատեքստում հիմնավոր կասկածի ստուգման սահմանների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները
11. Գործը դատական քննության նախապատրաստելիս մեղադրողին վերադարձնելու վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները
12. Քրեական դատավարությունում քաղաքացիական հայցի առանձնահատկությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները
13. Քրեական դատավարությունում քաղաքացիական հայցի տարրերի վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները
14. Քրեական դատավարությունում քաղաքացիական հայցի քննության և լուծման առանձնահատկությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած իրավական դիրքորոշումները
15. Հանցագործությունների բազմակիության տեսակների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը
16. Չավարտված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը

17. Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը,
18. Պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող ու ծանրացնող հանգամանքների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը,
19. Հանցագործությունների համակցության և ռեցիդիվի կանոններով պատիժ նշանակելու վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը
20. Պատիժ նշանակելու վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը
21. Կյանքի և առողջության դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը
22. Սեփականության դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը
23. Պետական ծառայության դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը
24. Կառավարման կարգի դեմ ուղղված հանցագործությունների վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ձևավորած նախադեպային իրավունքը

**Քրեական գործերով նախադեպային իրավունք դասընթացի համար
առաջարկվող ընդհանուր գրականություն**

Պարտադիր գրականություն

1. Ավետիսյան Դ., Քրեական դատավարության տեսություն և պրակտիկայի հարցեր, Երևան 2003:
2. Դատական նախադեպը՝ որպես իրավունքի աղբյուր (հոդվածների ժողովածու), Երևան 2005:
3. Դատավորի ձեռնարկ, գիտագործնական վերլուծություն, Երևան 2010:
4. Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի որոշումների գիտագործնական մեկնաբանություններ, հատորներ 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, Երևան:
5. Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերով որոշումների ժողովածու, 1-7-րդ հատորները:
6. Кросс Р. Прецедент в английском праве, 1985թ.:

Թեմային վերաբերող լրացուցիչ գրականություն

1. Ավետիսյան Դ. Զ. «Մեղադրյալի իրավունքը համարվել անմեղ, քանի դեռ իր մեղավորությունը չի ապացուցվել օրենքին համապատասխան», «Դատական իշխանություն», 2003թ. թիվ 6/58/, էջ 8-13:
2. Ավետիսյան Դ. Զ. «Անմեղության կանխավարկածի առանձնահատկությունները ՀՀ քրեական դատավարությունում», «Օրենք և իրականություն», 2003թ. թիվ 23-24, էջ 8-12:
3. Ավետիսյան Դ. Զ. «Մրցակցությունը քրեական դատավարությունում և գործը լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելը», «Օրենք և իրականություն», 2003թ. թիվ 3-4, էջ 4-7, 2003թ. թիվ 5-6, էջ 15-19:
4. Ավետիսյան Դ., Ենգիբարյան Վ., Վարդապետյան Ա., Վատ վերաբերմունքի դեմ պայքարը, իրավական վերլուծություն մինչդատական վարույթն իրականացնող մարմինների համար, Երևան 2010:
5. Ավետիսյան Դ., Ենգիբարյան Վ., Վարդապետյան Ա., Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարը, ՀՀ օրենսդրության ու դատական պրակտիկայի հիմնախնդիրները, Երևան 2010:
6. Ավետիսյան Դ., Ենգիբարյան Վ., Վատ վերաբերմունքի ու անպատժելիության դեմ պայքարը և Հայաստանի Հանրապետության դատական պրակտիկան, Երևան 2010:
7. Արդարադատության մատչելիության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում: Գիտագործնական վերլուծություն, Երևան 2013:
8. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի գործունեության մասին (2011թ. դեկտեմբեր - 2012թ. դեկտեմբեր), Երևան 2013:
9. Մարաբյան Ս., Քաղաքացիական հայցի հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարությունում, Երևան 2013
10. Մինչդատական վարույթի նկատմամբ դատական վերահսկողության հրատապ հիմնախնդիրները, գիտագործնական ձեռնարկ, Երևան 2012:
11. Սուլիստերնո Զ., Մելիքյան Ռ., Մելքոնյան Դ. Իրավաբանական գիր և վերլուծություն, Երևան 2010:
12. Սվանիձե Է., Վատ վերաբերմունքի արդյունավետ քննության եվրոպական չափանիշները, Երևան 2010:
13. Սվանիձե Է., Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարն ու վատ վերաբերմունքի արդյունավետ քննությունը, զեկույց Հայաստանի վերաբերյալ, Երևան 2010:

14. Мкртумян А. Судебный прецедент в гражданском праве России и Армении,
Ер. 2011:

Ուսանողները կարող են օգտվել նաև հետևյալ web-կայքերից՝

www.court.am

www.laws.am

www.datalex.am

www.judge.am

Եվրոպական դատարանի որոշումների համար՝

www.coe.int

www.europeancourt.ru